

A magyar lélek csodája a Kárpát-medencében*

Tisztelt Elnök Úr, tisztelt Ünneplő Közösség!

Nagy megtiszteltetés számomra a külhoni magyarság legerősebb közösségétől, a vajdasági magyarság részéről elismerésben részesülni.

A Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség Aranyplakett díja ugyan a személyemnek szól, valójában azonban rajtam messze túlmutat, ezért nemcsak a magam, hanem mindazok nevében mondok köszönetet érte, akik hisznek abban, hogy a nemzeti összetartozás érzése és akarata mindig erősebb lesz, és tesznek is azért, hogy erősebbnek bizonyuljon annál, mint ami szét akar szakítani bennünket.

A vajdasági magyarság azért a legerősebb közössége nemzetünknek, mert a XX. században Önök nem két nagy háborút éltek túl a szülőföldjükön, mint a nemzet többi része, hanem hármat.

Az elmúlt bő évszázadban a Délvidéken három háború söpört végig: a század elején, közepén és a végén – olyan háborúk, amelyekből egynek is elegendő pusztító ereje volt ahhoz, hogy országokat döntsön romba, népközösségeket nyomorítson meg, vagy töröljön ki a történelemből.

A vajdasági magyarság súlyos demográfiai áldozatokkal, de mindhárom háborút túlélte a szülőföldjén, és létével mind a mai napig igazolja azon közbölcsességet, mely szerint ami nem öl meg, az erősebbé tesz.

Az Önök ereje – kedves vajdasági magyar barátaink – ezért nem a lélekszámukban, hanem a lelkükben lakozik.

Ennek a megtartó ősi magyar erőnek a titka az, hogy a történelmi vészhelyzetekben a lélekszámban mutatkozó hiányt mindig képes a lélekben növekvő erővel pótolni és ezáltal idővel ismét számbeli gyarapodáshoz segíteni a közösséget.

Ez a képesség tartotta meg nemzetünket az elmúlt több mint ezer esztendőben a Kárpát-medencében, és – ha nem veszítjük el lélekjelenlétünket – ez fogja a jövőbeli megmaradást is segíteni.

Kedves Honfitársaim!

Az elmúlt századok során a történelem forga- tagában nemzetünkre szakadt nagy demográfiai tragédiákat könyvtárnyi szakirodalom tárgyalja, de azok mérföldköveit képesek vagyunk három szóval megjelölni: Muhi, Mohács, Trianon.

A honfoglaló és államalapító magyarság demográfiai ereje első alkalommal az 1241-es vesztes Muhi csata következményeként tört meg. Egy korabeli krónikában akkor ezt írták: *„Ebben az évben Magyarországot, mely háromszázötven éven át fennállott, a tatárok hada elpusztította.”* A történészek ma azon vitáznak, hogy Muhi után a korabeli körülbelül kétmillió magyar népességének az 50 vagy csak a 30 százaléka pusztult-e el.

Ebből a demográfiai csapásból a magyarság közel kétszázötven esztendő alatt talpra állt, és Mátyás király idejére az akkori Európa mércéjével mérve is jelentős, mintegy 4 millió lélekszámával ismét a legnagyobbá vált a Kárpát-medencében. Mohács után, a XVI–XVII. század szörnyű háborúiban a török és a Habsburgok zsoldos hada által folytatott folyamatos gyilkolás és fosztogatás, az ezek nyomán terjedő éhínségek és járványok következtében a magyarlakta vidékek ismét elnéptelenedtek, s a magyarok lélekszáma kétmillió alá csökkent. A magyarság Mohács előtti 80%-os etnikai többsége a Kárpát-medencében a XVIII. század elejére 40%-nyi kisebbséggé olvadt.

Ezután újabb kétszáz esztendő kellett a demográfiai talpra álláshoz. 1700 és 1900 között a magyar lélek ismét csodát tett. Nemcsak demográfiai, hanem kultúrantropológiai csodát is, hiszen nemcsak növekedésbe lendítette népünket, hanem befogadott és magyarrá tett sok millió nem magyart is. Ezután következett a magyar lélek és a magyar nyelv páratlanul megtermékenyítő kibontakozása, a reformkor, majd 1848-ban így született meg a modern magyar nemzet. Het-

venkét esztendővel később ezt a nemzetet sújtotta földre Trianon, ezt a nemzetet gyötörte meg a XX. század pusztító háborúkkal, népiirtásokkal, léleknyomorító diktatúrákkal, kivándorlási hullámokkal, és mindezek ellenére, minden csapás dacára ez a nemzet ma is a legnagyobb lélekszámú közösség a Kárpát-medencében, ma is a magyar nyelvet beszélik a legtöbben a Kárpátok gyűrűjében.

Mi ez, ha nem a Jóisten kegyelmének és a magyar lélek csodájának az eredménye, kedves Barátaim?

Ez lehet az éltető remény jelenlegi gyötrő kétélyeinkre is, ez lehet a történelmi bizonyítéka délvidéki írfejedelmünk, Herczeg Ferenc szavai igazának is: *„Mi, magyarok vagyunk a földgömb legszomorúbb népe, mert kigúnyolták, megostorozták és keresztre feszítették mindazt, ami nekünk szent volt. [...] De a reménység népe is mi vagyunk. A múltban többször eltemették nemzetünket, de harmadnapra megint feltámadt.”*

Tisztelt Ünneplő Közösség!

A sokféle bajok között ugyan egyre többet, de még mindig nem eleget beszélünk róla, hogy napjainkban is egy népesedési válság közepette élünk. Legsúlyosabb gondunk a lélekszám aggasztó csökkenése, amely nemcsak vajdasági magyar vagy külhoni magyar dráma – bár kétségkívül az elszakított közösségeinkben a legszembeötlőbb –, nemcsak magyarországi dráma, hanem szerbiai és európai jelenség is. Magyar szempontból azonban mindez nem enyhítő, hanem súlyosbító tényező.

Ennek a demográfiai drámának az okát két szópárban össze tudjuk foglalni: csökkenő születésszám és növekvő elvándorlás.

Mindkettőnek alapvetően gazdasági okai vannak. A születésszámok csökkenésének a legmélyebb oka egy, a jóléttel összefüggő mentális csapda.

Ezt a csapdát a modernnek mondott kor-szellem állítja azáltal, hogy azt sugallja az embereknek, a jólét nem termeléssel, hanem fogyasztással érhető el. Ebből lesz az úgynevezett fogyasztói társadalmi gondolkodás, amely szerint az új élet, vagyis a születendő gyermek nem a család termelőerejének növekedését jelenti hosszú távon, hanem rövid távon a család fogyasztói képességének csökkenését okozza.

A fogyasztói szemléletben pedig mindig a rövid táv a meghatározó.

Ez képezi tehát a legfőbb lélektani akadályát a megfelelő időben és kívánt számban történő gyermekvállalásnak, és egyben ez a szemlélet jelenti a legnagyobb veszélyt minden európai ország gazdaságára is: a csökkenő születésszámok fokozatosan csökkenő munkaerőt eredményeznek, emiatt csökken a gazdasági teljesítmény, és végső soron csökken a jólét is. Ebben a csapdában vergődik minden európai jóléti társadalom, Nyugat-Európában már az 1950-es évek óta, Kelet-Európában pedig 1990 óta.

Az elmúlt évtizedekben ebből a csapdából Nyugat-Európa a kelet-európai munkaerő importálásával akart kitörni, majd 2015 után az Európán kívülről érkező migránsok tömeges behozatalával, de egyikkel sem sikerült, sőt mindez csak súlyosbította önmaga és Kelet-Európa helyzetét is.

A kelet-európai munkaerő elszívásával ugyanis nem oldották meg saját problémáikat, csak kannibalizálták az európai munkaerőpiacot, azaz a nyugati rész felemészti a keleti rész munkaerőjét; az Európán kívüli migránsokkal pedig csak destabilizálták a nyugat-európai társadalmakat.

Az elmúlt 35 esztendőben egyetlen kelet-európai ország gazdasága sem tudta ledolgozni a nyugati gazdaságokkal szembeni azon versenyhátrányát, amelyet korábban a több mint négy évtizedig tartó kommunizmus okozott a térségben. Ez az oka annak, hogy jelenleg egyetlen kelet-európai ország gazdasága sem tud még a nyugati gazdaságokhoz hasonló munkabéreket biztosítani az embereknek. A határok megnyílásával pedig megnyílt az út a külföldön munkát vállalók előtt is.

A Világbank adatai szerint 1990 és 2015 között Európa tágran értelmezett keleti feléből – a Baltikumtól Közép-Európán át a Balkánig, Ukrajnát is ideszámítva – 25 millió olyan munkavállaló távozott Európa nyugati felébe, akinek az életkora 25 és 45 év között volt. 2015-ös becslések szerint 2040-ig további 20 millió munkavállaló fogja elhagyni Európa keleti felét, és ezek a becslések érthető módon még nem számoltak a 2022-ben kitört ukrain háború miatti népmozgásokkal.

Minden embernek – magyarnak, szerbnek és minden európainak – joga van a jóléthez, min-

denkinek joga és lehetősége van a jobb megélhetés érdekében akár el is hagyni a szülőföldjét, mindenkinek joga van eldönteni, hogy mikor és hány gyermeket akar, vagy akar-e egyáltalán gyermeket. Ezt a jogot senki, sem az állam, sem az egyház, sem a család nem vonhatja el az emberektől.

A kérdés, hogy ebben a helyzetben akkor mégis mit tehet a politika, kedves Barátaim.

Én csak arról tudok Önöknek beszámolni, hogy mire törekszik a magyar állam és a felelős magyar politika.

Mindenekelőtt tiszteletben tartjuk minden magyar ember jogát és szabadságát arra, hogy eldöntse, hol és hogyan akar élni.

Másodsorban a magyar politika lehetőségei szerint igyekszik megtenni mindent azért, hogy a magyar embereknek megélhetési okokból ne kelljen külföldre vándorolniuk, vagy ha korábban racionálisnak látszó kalkuláció alapján döntöttek úgy, hogy elhagyják a szülőföldjüket, akkor hasonlóan racionális mérlegelés alapján megérje nekik hazatérni.

A magyar politika igyekszik megtenni mindent azért, hogy a gyermekvállalás ne pénzügyi vagy gazdasági hátrányt okozzon a magyar családoknak, hanem – legalább hosszú távon – újra előnyt jelentsen.

Mindezt a magyar állam – ereje mértékéig – biztosítani igyekszik a külhoni magyarok részére is.

2010-ben többek között ezért is biztosítottuk a kedvezményesen megszerezhető magyar állampolgárságot a külhoni magyaroknak, hogy – bármilyen világpolitikai viharban vagy akár szélsőségekben – a lelki kötelékeken túl legyen egy erős közjogi kötelék is, amely minden külhoni magyart – éljen akár Kárpát-medencei szülőföldjén, akár bárhol a nagyvilágban – Magyarországhoz és az egyetemes magyar nemzethez fűz.

A magyar állampolgárság növeli minden külhoni magyar biztonságát és életlehetőségét, növelve ezzel az egyetemes magyarság erejét is.

Nos, tisztelt Honfitársaim, hogy a jelenlegi demográfiai drámában a magyar politika mennyire

lesz eredményes, azt a következő évtizedek döntik el. Annyit azonban biztosan tudhatunk, hogy a reménybeli sikerhez továbbra is elengedhetetlenül szükség lesz a magyar családok, az egyházaink és az olyan közösségeink összefogására és támogatására, mint amilyen a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség.

Mi hiszünk abban, hogy a magyarság nem az elmúlás, hanem a megmaradás népe. Hiszünk abban, hogy hivatásunk van a Kárpát-medencében.

Hiszünk abban, hogy mi, magyarok – miként az elmúlt ezredévben, úgy az előttünk álló időkben is – együtt mindig erő vagyunk, szerteszét pedig csak gyöngeség.

Hiszünk abban, hogy a magyar életerő lüktetése a Kárpát-medencében nem évtizedekben, hanem évszázadokban mérendő, és pontosan tudjuk, mert megtapasztaltuk, hogy a magyar lélek mindig képes nemcsak kipótolni, hanem fel is emelni a történelem által megnyesett lélekszámot.

Mindezért, kedves vajdasági magyar honfitársaim, bármilyen nehéz is a mostani idők járása, emeljük fel szívünket, tekintetünket és zászlónkat!

Végezetül pedig: higgyünk abban is, amit a hertelendyfalvi kántor és néptanító barátunk, néhai Borsos Tamás bátyánk bukovinai székely tömörséggel szólva így fogalmazott meg: „Nekünk jó, mert mi rájöttünk arra, hogy szebb velünk a világ, mint nélkülünk.” Ha ezt a lelkületet adjuk tovább az utánunk jövő nemzedékeknek is, akkor a Jóisten a következő ezer esztendőben is éltetni fogja a magyar nemzetet – itt, a Délvidéken és az egész Kárpát-medencében.

„Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

* Elhangzott a magyar kultúra napja 2025. évi délvidéki központi ünnepségén, amelyen átadták a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség Aranyplakett díját a Magyar Országgyűlés házelnökének.

Zenta, 2025. január 24.